

10. Salomo's Wijsheid

Spreuken, Prediker en Hooglied

D.T. Brinkman

Salomo is de schrijver geweest van drie bijbelboeken:

- Spreuken
- Prediker
- Hooglied

De boeken hebben daarnaast als overeenkomst dat ze alle drie behoren tot de 'poëtische' boeken.

1. Spreuken

Het kenmerk van een spreuk is dat in een kernachtige zin, in een paar woorden, een waarheid wordt verteld of uitgedrukt op een zodanige manier dat deze de aandacht trekt en in het geheugen blijft. Het doel van de Spreuken is duidelijk:

Spr. 1:2-4: "om verstandige woorden te verstaan, om de tucht aan te nemen, die verstandig maakt, gerechtigheid en recht en rechtschapenheid; om de onverstandigen schrandereheid, de jongeling kennis en bedachtzaamheid te geven."

Waarbij de kern van de ware wijsheid als volgt wordt weergegeven:

Spr. 1:7, 9:10 - "De vreze des HEREN is het begin der wijsheid en het kennen van de Hoogheilige is verstand."

De Spreuken behandelen diverse thema's, zoals: gehoorzaamheid aan de ouders, de waarde van vriendschap, het belang van goed gezelschap, eerlijkheid, waarschuwing tegen luiheid, dronkenschap en trots. In de Spreuken, met name hoofdstuk 1-9, wordt veel gesproken over de tegenstelling tussen wijsheid en dwaasheid. De Spreuken doen ons ook denken aan wat we in het NT lezen

1 Kor. 1:30 - "Maar uit Hem is het, dat gij in Christus Jezus zijt, die ons van God is geworden: wijsheid, rechtvaardigheid, heiliging en verlossing"

Kol. 3:16 - "..woord van Christus wone rijkelijk in u, zodat gij in alle wijsheid elkander leert en terechtwijst.."

De ware Wijsheid is uit God, uit Christus!

2. Prediker

Prediker is een boek waarvan de naam duidelijk gerelateerd is aan de inhoud. Een prediker roept mensen samen om ze te onderwijzen. Dat is wat hier gebeurt. Hoewel het niet expliciet is genoemd, is het boek wel geschreven door Salomo: "Prediker, de zoon van David, koning te Jeruzalem". De achtergrond van het boek is verder een duidelijke aanwijzing dat het hier Salomo betreft. Er is ook geen andere zoon van David, in de letterlijk zin, koning geweest te Jeruzalem. Het kán dus alleen maar Salomo zijn die dit boek heeft geschreven.

Veel mensen staan perplex als ze Prediker lezen omdat, oppervlakkig gezien althans, het boek lijkt te contrasteren of zelfs conflicteren met de rest van God's Woord. We weten echter dat het wel degelijk geïnspireerde woorden zijn die onderdeel er van uit maken. Reeds lang voor de Here Jezus op aarde was, was de 'OT-ische canon' compleet en de Here Jezus bevestigd deze complete canon, inclusief Prediker in Lukas 24:44.

De sleutel tot het verstaan van Prediker is dan ook de veel voorkomende uitdrukking "onder de zon". Het punt dat de prediker dan ook aanroert is dat het leven "onder de zon", het menselijke leven, niets

anders is dan ijdelheid, een futiliteit, leegheid. Niets in deze wereld kan de mens een bevredigend leven schenken. We jagen er allemaal achteraan en proberen ons leven te vullen met van alles om onze behoeften te bevredigen maar uiteindelijk blijft het allemaal even ónbevredigend.. "Welk voordeel heeft de mens van al zijn zwoegen, waarmee hij zich aftobt onder de zon?" (1:3).

Het is daarmee een filosofisch georiënteerd boek. Salomo stelt zichzelf, en de toehoorders, de indringende vraag: "Wat brengt het leven mij? Waarom sloof ik mij dag in, dag uit, zo uit? Wat is het nut van dit leven?". De vraag kan niet beantwoord worden door filosofisch redeneren.

In de filosofie zijn er twee manieren om kennis te verzamelen:

- empirisch bewijs;
- rationalisme.

Regelmatig horen we de prediker zeggen "ik zag". Dat is het empirisch bewijs (Van Dale: "op ondervinding gegrond en daaruit voortvloeiend"); daarnaast horen we regelmatig "ik zei in m'n hart". Het rationalisme (denken, beredeneren). Oftewel zowel de ervaring als logisch denken leert dat het menselijk bestaan "een lege huls" is. De diepste waarheid kan er niet door worden ontdekt.

De prediker moet dit alles vaststellen na lange, frustrerende, zoektochten. Na het opdoen van ervaringen. Hij zoekt bevrediging en kennis, de diepste waarheid, in de natuur, in filosofie, in "plezier maken in het leven", in materialisme, in geld. En elke keer moest hij vaststellen: "Het is leeg". De prediker concludeert: de waarheid is alleen bij God te vinden, een bevredigend leven is .. een leven mét God. En hij roept dan ook de jonge mensen op, aan het einde van het boek: "Gedenk dan uw Schepper in uw jongelingsjaren, voordat de kwade dagen komen en de jaren naderen, waarvan gij zegt: Ik heb daarin geen behagen" (12:1).

Hij sluit het boek af met (12:13, 14) de waarschuwing: "Van al het gehoorde is het slotwoord: Vrees God en onderhoud zijn geboden, want dit geldt voor alle mensen. Want God zal elke daad doen komen in het gericht over al het verborgene, hetzij goed, hetzij kwaad."

Een bevredigend leven, vanuit de Waarheid, is in God.

3. Hooglied

Hooglied is een boek waar veel gelovigen, net als Prediker, niet mee uit de voeten kunnen. In sommige kringen wordt het zelfs verboden aan jongeren om het te lezen (!) omdat het te expliciet of zelfs onfatsoenlijk zou zijn. Maar juist het Hooglied is een prachtige lofzang.

Een lofzang op de liefde

Het Hooglied is een lofzang op de liefde. Er zijn drie manieren waarop men met Hooglied om kan gaan c.q. veelal omgaat:

- de letterlijke interpretatie (beschouwen als een historisch boek waarin Salomo zijn liefde voor de Sunamitische beschrijft en het daar bij laten);
- de allegorische interpretatie ("vergeestelijking", ontkenning van de historische achtergrond en waarde);
- de typologische interpretatie (de inhoud is letterlijk op te vatten maar heeft daarnaast een diepere, geestelijke, waarde).

De laatste is de beste benadering. We laten daarmee de historische context intact. En daarnaast proberen we een les te leren c.q. een toepassing te zien voor déze tijd. Geheel in lijn met de NT-ische waarheid dat álle Schrift nuttig is om te onderwijzen - 2 Timotheüs 3:16.

Het lied van Salomo is geschreven vanuit zijn liefde voor de Sunamitische. Dat is de "inspiratiebron" voor het lied en de historische context. Dit moeten we geen geweld (willen) aandoen. Daar kunnen we uit leren hoe mooi en waardevol liefde is, de emotie die daarmee samenhangt. God heeft de mens, man en vrouw, voor elkaar geschapen méde om elkaar lief te hebben. Daarover hoeven we

niet onnodig preuts te doen, integendeel. Door juist vanuit een Bijbels perspectief hierover te spreken –ook met jongeren- kan dit alleen maar positief uitwerken.

De typologische uitleg voegt hier aan toe dat in het Hooglied de liefde van Christus voor de Gemeente kan worden gezien. Hoezeer Hij zijn gemeente lief heeft. Een andere typologische uitleg is die van de liefde van God voor zijn vrouw, Israël.

Liefde van mens tot mens, van God tot mens, is Goddelijk.

4. Slotopmerkingen

In deze drie boeken van Salomo zien we drie grote, belangrijke, thema's:

1. de echte Wijsheid is uit God;
2. de echte levensvullende en bevredigende, Waarheid is uit God;
3. de echte, ware, liefde is uit God.

Goddelijke Wijsheid, Waarheid en Liefde. Drie pijlers voor een gelukkig leven!